

1/2022

KYVYIT

käyttöön

Psoriasis ja työ
mukautuivat
toisiinsa

s. 4

Kumppanuus
tuo työhön
vaikuttavuutta

s. 12

**Syöpä
vaikutti**

työkykyyn

ja johti alanvaihtoon

Kumppanuuden vahvuus punnitaan muutoksissa

Tämän Kyvyt Käyttöön -lehden yhtenä punaisena lankana on kumppanuus. Käytännön tasolla kumppanuutta on monenlaista, eikä sen tarkka määrittely aina ole tarpeellista. Kumppanuus voi olla paitsi ihmisten välistä, myös organisaatioiden välistä. Kumppanuudessa tavoitteet ovat yhdessä sovittuja ja tarkkaan harkittuja. Tekeminen on konkreettista ja yhteisille kohtaamisille on omat paikkansa ja tapansa.

Kun järjestötoimijat toimivat yhteistyössä työllisyyden parantamiseksi, tehdään usein kumppanuussopimuksia. Sopimuksilla sovitaan toimintatavoista, rooleista, resursseista ja muista oleellisista asioista. Sopimuksen toteuttamiseksi tarvitaan keskinäisen luottamuksen lisäksi uskoa siihen, että yhteistoimin päästään asetettuihin tavoitteisiin. Usein onnistunut kumppanuus yhdessä asiassa johtaa kumppanuuden syvenemiseen ja jatkotoimiin. Monesti vahvat kumppanuudet kestävät vuodesta toiseen ja syvenevät vanhetessaan. Onkin tärkeää, että organisaatioiden välinen kumppanuus on vahvaa, jotta yhteistyö ei nuupahda, kun organisaatiosta poistuu yksi tai kaksi ydinhenkilöä. Muutokset ovat pisteitä, joissa kumppanuuksien kestävyys mitataan.

Myös vertaistuki on eräänlaista kumppanuutta. Vertaistuen koordinoijina toimivat usein järjestöt, mutta myös päivittäisissä kohtaamisissa tapahtuu asioita, joissa jaamme vertaistukea toisillemme niin, että koemme aitoa kumppanuutta ja kunnioitusta toisen ihmisen kokemuksista. Yksittäisten henkilöiden välisessä vertaistukeen liittyvässä kumppanuudessa yhdistävänä tekijänä on juuri samanlainen kokemus. Vertaistoimijuus jos mikä edellyttää keskinäistä luottamusta ja toisen yksityisyyden ja henkilökohtaisuuden kunnioittamista.

Tämän lehden artikkelit sisältävät kokemuksia työhön paluusta ja työssä pysymisestä. Esille tuodut kokemukset ovat usein kannustimina muille saman kokeneille ja antavat esimerkkejä siitä, miten vertaistuki ja kumppanuus kantavat hankalissa hetkissä. Toisaalta myös organisaatioiden välisessä kumppanuudessa toinen osapuoli tai -puolet voivat pitää toivoa yllä, jos joku on vaarassa menettää toivonsa yhteisten tavoitteiden saavuttamisen osalta. Tällaisia toisiaan kannattelevia kumppanuuksia on Vates-säätiölläkin useita, ja niitä tehdään näkyviksi Kyvyt Käyttöön -lehdissämme. Kiitos kumppanuuksista! 🌟

Jaana Pakarinen
Toimitusjohtaja

MEERI RIIHELÄ

KYVYT käyttöön

Kyvyt käyttöön on osatyökykyisten työllistymisen erikoislehti, jonka tavoite on edistää vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden työllistymistä, työssä pysymistä ja työhön paluuta. Lehti on ilmestynyt vuodesta 1997 lähtien.

Päätoimittaja:
Jaana Pakarinen

Toimitussihteeri:
Kati Savela-Vilmari
044 587 9568
kati.savela-vilmari@vates.fi
ISSN 2242-6043 (painettu)
ISSN 2242-6051 (verkkolehti)

Vates säätiö sr

Julkaisija:
Vates-säätiö sr
PL 40, 00621 Helsinki
Oltermannintie 8, 00620 Helsinki

vates-saatio@vates.fi

www.vates.fi
f @vatessaatio
i @vatessaatio
t @kyvytkayttoon
#kyvytkayttoon

Painos: 5 600 kpl

Painopaikka:
Savion Kirjapaino
Paperi: 90 g LumiSilk,
kansi 170 g LumiSilk

Lehden ulkoasu ja taitto:
Seppo Alanko
Tmi Riimunkantaja
Kansikuva: Anne Yrjänä

Tulihan lehti oikealle henkilölle ja osoitteeseen? Haluatko tilata tai perua lehden?

OTA YHTEYTTÄ!

Marianne Pentikäinen
p. 044 743 1929
marianne.pentikainen@vates.fi

Työn mukautukset ja uusi tehtäväkuva auttoivat jatkamaan työssä psorista huolimatta	4	TUVA-koulutus alkaa, jatkuvan oppimisen uudistuksessa huomioidaan aliedustetut ryhmät	17
Luovaa työtä arvot edellä	8	Järjestöjen rooli työllisyyden hoidossa on tunnistettava	18
Tilaa kirjauutuus: Ilmiöitä osatyökykyisyyden ympärillä	10	Elämänlaatua ruuasta: Ruokakompassilla suunta tavoitteelliseen ruokatoimintaan	20
Palvelujen joustavuus parantaisi vammaisten yhteiskunnallista osallisuutta	11	Järjestöjen potentiaali paremmin käyttöön ja palvelut esiin	21
Yhdessä tekeminen on se juttu	12	Syöpä ja hoidot veivät osan työkyvystä, mutta eivät työhalua	23
Meinaatko nukahtaa etätapaamisissa tai kokouksissa?	14	Vates viestii monilla kanavilla	26
Paikka, joka ei syrji ketään	16	Haluatko Kyvyt käyttöön -lehden jatkossakin? Vahvista tilauksesi!	27
		Ajassa	28
		Julkaisuja	30
		Info	31

Jutta Varis on saanut siirrettyä laboratoriomestarin toimenkuvasta raskaimpia tehtäviä kollegoilleen, sillä nivelpsoriasis vaikeuttaa nostelua.

Työn mukautukset ja uusi tehtävänkuva

autoivat jatkamaan työssä psorista huolimatta

Jutta Variksella todettiin nuorena ihopsoriasis. Sitä ei nähty ammatinvalinnan esteeksi, mutta kun työnkuvaan tuli mm. kemikaalijätteiden hävittämistä, iho ei kestänyt sitä. Psoriasis laajeni niveliin. Silläkin on vaikutuksensa työn tekemiseen. Työnkuvaa laboratoriomestarina on onneksi voitu muuttaa.

– Työ mukautuu psoriin ja psoriin työhön, Jutta Varis tiivistää psoriatoksen vaikutuksen työelämäänsä.

Psoriasis voi oireilla kaikilla ihoalueilla, mutta tyypillisimpiä paikkoja ovat kynärpäät, polvet ja hiuspohja. Joskus kutina on pahin oire. Sairaus ei tosin liiemmästi jousta, ja se on huomioitava työnkuvassa. Ratkaisuja on löytynyt sekä työtä mukauttamalla että työtehtävää vaihtamalla.

Variksen sairaus puhkesi 13-vuotiaana. Hänen isällään ja isoisällään oli myös psoriasis. Sen puhkeamiseen vaikuttaa perinnöllinen alttius. Varis oli haaveillut jo nuorena kondiittorin opinnoista. Psoridiagnoosin tehnyt lääkäri lähetti hänet allergiatesteihin ja totesi, ettei psoriasis ole este unelmalle.

Sokeri tuntui kuitenkin olevan psorin pahin laukaisija, eivätkä märkätyöt ja hansikkaiden käyttö helpottaneet ihon tilannetta. Jutta Varis jatkoi opinnoita suoraan elintarviketeknikoksi.

– Työskentelin valmistuttuani äitiyslomasijaisena kosmetiikkateollisuuden laboratoriossa. Intoni perheyttyä ihonhoitoon oli työhön hakiessa plussaa. Jatkoisin opiskelemaan biotekniikkaa, mutta opinnot jäivät hetkeksi sivuun äidiksi tulon takia.

Työnkuvan muutosten ja kursien avulla oireet kuriin

Varis teki muutaman vuoden laadunvalvonta- ja laboratorioalan sijaisuuksia ja suoritti kemikaalirikien hallinnan erikoisammattitutkinnon. Hän aloitti työt Helsingin yliopiston Elintarviketeknologian laboratoriomestarina vuonna 2006. Toimenkuvan piti olla lähinnä tarvikkeiden tilausta, laboratorioiden ja laatuajärjestelmän ylläpitoa, mutta hän huomasi tekevänsä kaikki osaston jäteneutraloinnit ja kemikaalijätteiden hävitykset.

Työterveyslääkäri määräsi hänet muutama vuosi myöhemmin ihopso-

rin takia pois kemiallisista laboratorio-rietoista. Hän hyödynsi avautuneen tilaisuuden siirtyä aistinvaraisen laadunvalvonnan laboratorioon.

– Silloinen aistitutkimuksen professori **Hely Tuorila** kannusti minua maisteriopintoihin, jotta toimenkuvaani avautuisi uusia mahdollisuuksia. Jouduin kuitenkin tuuraamaan raskaana olevaa kollegaa kemikaalijätteiden hävitykseen ja kädet räjähtivät pahaan kuntoon, hän kertoo tilannetta.

– Opiskelun ansiosta keksin tavan saada ihoni pysymään työkuunnossa.

Varis kaataa vaaratonta agarliuosta maljoille. Sormet ovat kovilla litran pulloakin puristaessa, mutta pienempään ei voi siirtyä, koska agar kuohuu autoklaavissa eli paineastiassa.

Kelan sopeutusvalmennuksessa keväällä 2022 Varis kuuli iron gripeistä, jotka tekevät otteen saamisen tavaroista helpommaksi.

Nivelpsoriasisiksen oireita ovat jäykkyys ja liikearkuus erityisesti aamuisin sekä nivelten turvotus ja kuumotus.

Elintarviketieteiden apulaisprofessori **Kirsi Mikkonen** kertoi pakkausteknologian luennoilla glyserolin suojaominaisuuksista. Fysikaalisen kemian kurssilla käsiteltiin suolan vedensidontaominaisuuksia ja mikrobiologian kurssilla sain tehdä viljelyn tulehduksista sormistani. Psori-iho tarvitsee runsaasti vettä ja apua veden sidontaan.

Nivelpsoriasis diagnosoitiin, lääke etsinnässä

Nivelpsoriasis alkoi oireilla pahemmin vuonna 2017 kaasupullon kanssa sattuneen työtaturman jälkeen. Taturma sattui, koska Variksen käsien puhdistusvoima oli heikentynyt.

– Äkkiä 350 litran nestetyyppisäiliö ei suostunut enää siirtymään käsivoimillani. Sain luvan hankkia kevyemmän 200 litran tyyppisäiliön, mutta sekin alkoi pistää vuoden sisällä hanttiin. Koronajan alettua jouduin nostelemaan 20-kiloisia säkkejä ja tyhjentämään kellarivarastoista muutaman tonnin arkistot. Ranteet ja sormet alkoivat tur-

vota rasituksesta niin, että jouduin pari kertaa työterveyslääkärin juttusille.

Työterveyslääkäri piti nivelpsori-epäilyä mahdollisena ja kirjoitti lähteen työterveyshuollon reumatologille, joka vahvisti epäilyn ja ohjasi Variksen kunnalliselle reumatologille. Joulukuussa 2021 hän sai nivelpsoriadiagnosin ja lääkityskokeilut alkoivat.

Nivelpsoriasisiksen oireita ovat jäykkyys ja liikearkuus erityisesti aamuisin sekä nivelten turvotus ja kuumotus. Nivelissä, lihaksissa ja jänteissä voi esiintyä paineluarkuutta. Nivelpsoriasis tulee usein vuosia kestäneen ihopsorin seurauksena.

Ensimmäiset lääkekokeilut johtivat sairauslomaan. Sorminivelet olivat niin kipeät, että sähköpostit piti hoitaa kännykän puheentunnistushjelmalla, ja jalat kipeytyivät niin, että kävely oli vaikeaa. Edessä olivat työkykyneuvottelut.

Sopivaa lääkitystä haetaan vielä keväällä 2022. Vuorossa on biologisten lääkkeiden kokeilu. Ne ovat kalliita, mutta Jutta Varis saa niistä Kela-korvauksen.

Psoriasis voi vaikuttaa työ- ja toimintakykyyn

Psoriasis voi oireilla monin eri tavoin eri henkilöillä. Osalla on sekä iho- että niveloireita, mutta ihopsoriasisista esiintyy myös yksin, samoin nivelpsoriasisista. Niveloireet alkavat useimmiten vuosia sen jälkeen, kun iho-oireet ovat ilmaantuneet.

Riittävästi hoidettuna nivelpsoriasis voi vaurioittaa niveliä ja heikentää toimintakykyä. Niveloireiden asianmukainen hoito on siksi tärkeää aloittaa mahdollisimman varhain.

Vuonna 2020 neljä järjestöä selvitti pitkäaikaissairauksien vaikutuksia työelämään yhteisellä kyselyllä. Psoriasisliiton, Allergia-, iho- ja astmaliiton, IBD ja muut suolistosairaudet ry:n sekä Reumaliiton kyselyyn vastasi noin 3 800 henkilöä, joista psoriasisista sairastavia oli 1 300. Psoriaatikoilla sairaus vaikuttaa kyselyn mukaan työelämässä keskimäärin melko vähän. Joka neljännen työnkuvaa on silti muokattu psoriasisiksen vuoksi.

Noin 60 % vastaajista kokee, että ei ole saanut lainkaan tai vain vähän tukea sairautensa kanssa.

Järjestöt toteavat tuloksista, että työyhteisöille ja esihenkilöille tulisi selvästi tarjota lisää tietoa psoriasisesta ja muista pitkäaikaissairauksista sekä niiden vaikutuksista.

<https://psori.fi/selvitys-tyoelamaan-kaivataan-lisaa-tietoa-psoriasisesta/>

Artikkelin tietolähde: Psoriasisliitto.fi

Projektisuunnittelijan tehtävään osin sairauden takia

Varis toteaa, että onneksi yliopisto on täynnä nuoria tutkijoita. Pääosa laboratoriomestarin toimenkuvaan kuuluvasta fyysisestä työstä siirrettiin nuorelle kollegalle, joka otti mielellään kaasupullot ja typpisäiliöt lihaskuntoharjoitteluna omaan toimenkuvaansa!

Muutkin tehtävät saatiin jaettua. Varis oli jo muutaman vuoden työskennellyt sienimyseelien kanssa ja pääsi siirtymään syyskuussa 2021 starttaamaan Business Finlandin rahoittamaan MyShroom-tutkimukseen, jossa kehitetään ruokasienimyseelistä elintarviketeollisuuden hävikkimateriaaleja hyödyntävää uutta elintarviketta.

– Aloitin osa-aikaisena projektisuunnittelijana, ja vuoden lopulla ryhmään löydettiin PostDoc-tutkija. Tammikuussa osa-aikaisairausloman päättyessä sain apukäsiä Erasmus-opiskelijan, joka tekee opinnäytetyötään projektille. Maaliskuussa aloitti vielä laboranttiopiskelija, joten apukäsiä riittää, hän iloitsee.

Hän hoiti tutkimusavustajan tehtävää 25-prosenttisenä laboratoriomestarin toimen ohessa. Itse asiassa terveenä hän ei olisi luultavasti päässyt siirtymään projektiin. Kun työnkuvaa jouduttiin työkykyneuvotteluissa miettimään uudelleen ja hän oli ollut mm. tekemässä projektin rahoitushakemusta, tilanne ratkesi parhain päin.

Raskaiden märkätöiden välttelyn lisäksi Varis koettaa ylläpitää mahdollisimman hyvää tilannetta mm. terveellisellä ruokavaliolla ja ihoa koskeuttamalla. Stressi pahentaa helposti oireita. Fysioterapeutti on auttanut työergonomian tarkistamisessa ja Varis on saanut käyttöönsä apuvälineitä, rullahiiren ja kevyen näppäimistön.

Kuntoutuksista ja sopeutumisvalmennuksesta hyödyt irti

Jutta Varis on osallistunut kuntoutusjaksoille. Vuonna 2019 hän oli kahden viikon aurinkopainotteisessa kuntoutuksessa Kanariansaarilla, Psoriasisliiton tuella.

Kelan KIILA-kuntoutuksessa hän on myös ollut. KIILA on työelämässä

oleville alle 67-vuotiaille tarkoitettu kuntoutus, jossa etsitään ratkaisuja työkyvyn tukemiseksi. Kelan tukemassa sopeutumisvalmennuksessa Varis oli keväällä 2022 neljä päivää ja sai sieltä hyödyllistä tietoa mm. reumalääkäriltä, psykologilta ja ravitsemusterapeutilta. Vertaistuen kautta hän puolestaan kuuli mm. tarttumista helpottavista apuvälineistä.

Sopeutumisvalmennuksen kolme lisäpäivää ovat syksyllä. Kuntoutuksista hän on kuullut työterveyshoitajalta, mistä hän antaa ison kiitoksen.

Varis on ollut Psoriasisliiton jäsen vuosia. Hän on käynyt vertaistukiohjauskoulutuksenkin.

– Toisaalta vertaiskokemusten jakaminen on helpottavaa, mutta välillä sairauden etenemisestä kuulee asioita, joita ei haluaisi ajatella.

Tulevaisuuteen nivelpsorin kanssa Varis suhtautuu varovaisen luottavaisesti.

– Välillä se pelottaa, mutta huumorilla tästä ovat muutkin selvinneet. 🌟

Lääkityskokeilut nivelpsoriin ovat käynnissä. Jutta Varis uskoo saavansa avun biologisista lääkkeistä.

Luovaa työtä arvot edellä

Vuonna 2018 ryhmä luovia nuoria halusi perustaa yrityksen, jossa he voivat tehdä työtään arvojensa mukaisesti. Syntyi yhteiskunnallinen yritys Kreatos Films osuuskunta, jossa on nyt kahdeksan jäsentä.

Kreatos Films on erikoistunut yhteiskunnallisiin videoisältöihin ja sosiaalisen vaikuttamisen teemoihin. Yritys työskentelee vain sellaisen asiakkaiden kanssa, jotka yrittävät muuttaa ympäröivää yhteiskuntaa kestävästi kehityksen mukaisesti.

– Teemme työtä asiakkaiden kanssa, joiden toiminnassa on hyvä missio. Se voi tarkoittaa monenlaisia asioita. Hyviä ja meidän arvojemme mukaisia juttuja, kertoo hallituksen puheenjohtaja ja yritysidean alkuun pannut **Sami Hakkarainen**.

Hakkarainen toimii osuuskunnassa käsikirjoittajana, ohjaajana, kuvaajana ja tuottajana. Hän hallinnoi projekteja, organisoii tuotantoja, etsii esiintyjät ja paikat sekä suunnittelee kuvauksia ja ohjaa niitä.

Halu vaikuttaa

– Yhteiskunnallisen yrityksen perustamisen taustalla oli vahvat emotionaaliset ja anarkistiset tendenssit. Kyse ei ollut mistään markkinointikeinosta, vaan aidosta halusta tehdä asiat toisella tavalla kuin yleensä, kertoo Sami Hakkarainen.

– Nykyisin perustetaan perhe, ostetaan asunto ja otetaan laina. Sitten pitää löytää työ, joka tuottaa riittävästi, jotta oma elämäntapa säilyy. Emme ole halunneet lähteä mukaan tällaiseen, vaan käytämme taitojamme siihen, että teemme jotain merkityksellistä, avautuu Hakkarainen.

– Meidän mielestämme onnellisuuden ja elämän merkityksellisyyden kannalta on tärkeää,

että voi päättää omasta elämästään ja ajastaan. Jos näin ei ole, lopulta ei voi koskaan tehdä sitä, mitä oikeasti on halunnut. Tähän liittyy myös ekologisuus. Sosiaalista arvoa ei tule hakea kulutuksesta, vaan päinvastoin siitä, että elää vähemmällä, perustelee Hakkarainen.

Hän ei jaa edellisen sukupolven tavoittelemaa jatkuvaa talouskasvua hyvän elämän tai hyvinvointiyhteiskunnan perustana.

– Nyt meillä on käsissä ilmastomuutos emmekä voi enää luottaa vanhempiemme luomaan maailmankuvaan. On luotava uudet arvot. Meille yhteiskunnallinen yrittäjyys tarkoittaa sitä, että keskeiset eettiset valinnat tehdään arjen toiminnoissa. Siinä päämäärä ei pyhitä keinoja.

– Toisaalta ei yhteiskunnallisen yrittäjän tarvitse olla kaikkien yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisija. Voi valita sen oman skuupin, joissa oma asiantuntijuus toimii valitun ongelman ratkaisemisessa.

Osuuskunta sopivin yhtiömuoto

Sami Hakkarainen ja **Aaro Aho** olivat jo aiemmin miettineet yhteiskunnallisiin asioihin keskittyvää videotuotantofirmaa. He laittoivat Facebookissa kutsun kaikille, joita asia saattaisi kiinnostaa. Syntyi osuuskunta, jossa on nyt kahdeksan jäsentä.

Osuuskunta yhtiömuotona sopi heistä parhaiten luovaan toimintaan. Osuuskunnassa osaamisen yhdistäminen onnistui myös ilman suurta aloituspääomaa.

– Meidän luottamuksemme siihen, että saadaan heti kaikille töitä, ei ollut kovin vahva. Emme myöskään halunneet ottaa lainaa, vaan jokainen toi yritykseen omat välineensä ja softansa, joilla ensimmäiset videokeikat saatiin alkuun.

– Halusimme oppia lisää tekemisen kautta

Sami Hakkarainen kirjoitti paljon tarinoita jo pienenä. Elokvakerronnalla hän pystyy tiivistämään parhaiten todellisuutta ja vaikuttamaan tunteisiin.

ja perustamismaksu tuntui kevyeltä, kertoo Hakkarainen.

Toisaalta osuuskuntamuotoisella toiminnalla haluttiin varmistaa myös, että jos töitä ei olisi riittävästi, osuuskunnan jäsenyys ei estäisi esimerkiksi sosiaaliturvaa.

Hakkarainen muistuttaa silti, että yhteiskunnallisella yritykselläkin pitää olla liikevaihtoa riittävästi niin, että kulut saadaan katettua ja kaikki osapuolet saavat riittävästi toimeentuloa.

Paljon selvittämistä

Sami Hakkarainen kertoo, että osuuskunnan perustaminen ei ollut ihan helppoa.

– Olisipa joku kertonut selkeästi, mitä viranomaiset odottavat meiltä osuuskuntana, millaisia lakeja meihin kohdistuu ja mitä ne käytännössä tarkoittavat.

Hän olisi toivonut selkeää tietopakettia myös sairaus- ja eläkevakuutuksesta, sosiaaliturvasta ja rahoituksesta. Yksi kysymys oli myös työosuuskunnan ja laskutusosuuskunnan rajanveto, tai milloin pitää maksaa työnantajan ja milloin yrittäjäläkettä.

– Lopulta kaikki saatiin selvitettyä keskellä yritystoimintaa eli rakensin lentokonetta samalla kun jo lensin, hymähtää Hakkarainen toiminnan aloittamisesta. 🤖

Kiinnostaako yhteiskunnallisen yrittäjyys?

Jos toimit yhteiskunnallisessa yrityksessä tai olet perustamassa sellaista, ota yhteyttä. Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen (YYO) neuvonta- ja ohjauspalvelut auttavat mielellään:

Jarmo Hänninen 040 766 0236, jarmo.hanninen@pellervo.fi

Tom Tarvainen 050 575 5690, tom.tarvainen@arvoliitto.fi

Lisätietoa www.yyo.fi, josta löytyy myös hyvä usein esitetyt kysymykset -osio.

Tilaa **kirjauutus:**

Ilmiöitä OSATYÖKYKYISYYDEN ympärillä

Artikkelikokoelma pureutuu laajasti työn, työkyvyn, tuen ja ohjauksen, työllistymisen ja työssä pysymisen kysymyksiin. Fokus on työllistymiseensä tukea tarvitsevilla ihmisillä ja heitä eteenpäin tukevilla ammattilaisilla.

Teos tarjoaa uusia näköaloja osatyökykyisten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden työllistymisen edistämisen maailmaan.

Artikkelit ovat Vatesin kehittämishenkilöstön ja muiden alan asiantuntijoiden käsialaa.

Aihealueet:

- Oikeus työhön on jokaisen oikeus
- Tuettu työllistyminen ennen ja nyt
- Yhdenvertaisesti töihin?
Vammaisten nuorten näkökulma
- Monimuotoinen työelämä
- saavutettava kaikille?

Hinta: 20 euroa + postituskulut

Tilaa Ilmiöitä osatyökykyisyyden ympärillä -julkaisu:

<https://www.vates.fi/vates/julkaisut/kirjat/kirjatilauslomake.html>

tai lähettämällä sähköposti osoitteeseen viestinta@vates.fi

Palvelujen joustavuus parantaisi vammaisten

YHTEISKUNNALLISTA OSALLISUUTTA

Elisabeth Hästbacka selvitti tutkimuksessaan *Equal participation in society? Perspectives on the opportunities of persons with disabilities in Finland* vammaisten henkilöiden yhtäläisen osallisuuden toteutumista yhteiskunnan eri aloilla. Tutkimus perustui artikkeleihin, joiden perusteella näyttää siltä, että työelämäosallisuus on eniten tutkittu yhteiskunnallisen osallisuuden alue. Työelämäosallisuuden sisältyä taloudelliset esteet, kielteiset asenteet, työttömyys itsessään sekä terveys ja vammaisuus. Tutkimuksen perusteella palvelujen ja tukien sääntelyyn liittyvät lainsäädännön kysymykset sekä vammaispoliittiset seikat korostuvat vammaisten henkilöiden yhteiskunnallisen osallisuuden sisällä.

Yllä mainittujen lisäksi tutkimuksessa nousi esille muiden antama tuki, asenteiden muutos, tiedon lisääminen vammaisuudesta tai osatyökykyisyydestä mukaan lukien vammaisten työllistymismahdollisuudet.

Poliitikot näkivät vammaiset sekä aktiivisina toimijoina että passiivisina tuen saajina. Heidät nähtiin myös ryhmänä, jolla on tasavertaiset oikeudet yhteiskunnalliseen osallistumiseen, itsemääräämisoikeus sekä oikeus henkilökohtaisiin palveluihin ja tukeen. Vammaisten henkilöiden opiskelua haittaavat esteet tulisi tunnistaa ja heidän mahdollisuuksiaan opiskeluun ja työhön tulisi parantaa. Osallistumismahdollisuuksiin vaikuttaa merkittävästi henkilökohtainen apu ja yhteiskunnan saavutettavuus sekä poliitikkojen esille nostamat lainsäädännön selkeyttäminen ja sitovuuden lisääminen. Kunnilla on suuri vastuu vammaispalveluista, mutta myös muita palveluntarjoajia tarvitaan, koska resurssit eivät ole yhtä-

läisiä. Poliitikot korostivat työllisyyttä ja aktiivista osallistumista ja suurempaa vuorovaikutteisuutta työkyvyttömyysetuuksien saamiseksi. Vammais- palveluiden ja työllistämisympäristöjen tavoitteena nähtiin olevan vammaisten henkilöiden osallistuminen yhteiskuntaan tasavertaisesti.

Sosiaalityöntekijät puolestaan näkivät vammaiset henkilöt heterogeenisenä ryhmänä ja korostivat heidän itsemääräämisoikeuttaan. He korostivat vammaisten henkilöiden tasa-arvoista oikeutta osallistua vammais- ja vammais- ja vammais- palveluiden suunnitteluun ja päätöksentekoon. Estävinä tekijöinä osallisuudelle nähtiin kielteiset asenteet ja palvelumuotojen puute. Saavutettavuuden nähtiin edistävän vammaisten henkilöiden osallistumista. Heidän mielestään vammais- ja vammais- palvelujärjestelmää tulisi parantaa mm. vammaislainsäädäntöä selkeyttämällä sekä lisäämällä joustavuutta ja resursseja.

Tutkimuksen mukaan vammaiset itse kokivat olevansa mukana yhteiskunnassa. Osa-alueista he korostivat erityisesti perhe-elämää, opiskelua ja osallistumista työmarkkinoille, poliittista ja yhteiskunnallista sitoutumista sekä vapaa-ajan toimintaa. Byrokraattisen, jäykän ja aliresursoitun vammais- palvelujärjestelmän sekä kielteisten asenteiden ja rajoitettujen opiskelu- ja työmahdollisuuksien koettiin olevan estäviä tekijöinä yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Myös terveyteen liittyvät seikat nousivat esille estävinä tekijöinä. Yhteiskunnallista osallistumista tukivat mm. henkilökohtainen apu, kuljetuspalvelut ja apuvälineet. Vammaisten osallisuutta voitaisiin edelleen parantaa lisäämällä vammaisten palvelujen joustavuutta sekä osallistumismahdollisuuksia ja itsemääräämisoikeutta. 🌱

Elisabeth Hästbacka: *Equal participation in society? Perspectives on the opportunities of persons with disabilities in Finland*. Åbo Akademi.

Lyhytlinkki: bit.ly/hastbacka_equalparticipation

Tällä hetkellä eniten käytetty tiedonjakokanava kaikkien kumppanien kesken on – yllätys, yllätys – Teams, jossa käydään keskustelua eri ryhmissä ja pidetään kokouksia. Henkilökohtaisesti tavataan taas esimerkiksi messuilla, kuten apuvälinemessuilla, joilta oheinen kuvakin on. Kuvassa työelämäpalvelujen päällikkö Taru Tammen kanssa työelämäasiantuntija Tapio Tiilikainen NKL:stä.

Yhdessä tekeminen on se juttu

Näkövammaisten liiton työelämäpalvelujen päällikkö Taru Tammi kertoo, että hänen työnsä liiton työelämäpalveluissa perustuu kumppanuuksiin, yhdessä toimimiseen, toisten kuuntelemiseen ja tuntemiseen. Itse ei voi tietää kaikkea kaikkea eikä pysyä ajan tasalla muutoksista, mutta verkostot tekevät kokonaisuuksien käsittämisestä helpompaa.

Oheisessa kuvassa on ikuistettuna kaksi työni kulmakiveä: yhdenvertaisuus ja yhdessä.

Työni Näkövammaisten liiton työelämäpalveluissa on pitänyt sisällään 26 vuoden aikana monenlaista, mutta yksi asia on ollut pysyvä – yhdessä tekeminen ja vaikuttaminen. Näin sekä liittomme työyhteisössä että toisten järjestöjen ja työliisyysoimijoiden kanssa. Asiakastyössä neuvonta ja ohjaus on tiivistä yhteistyötä paitsi asiakkaan, myös työnantajien, työterveyshuoltojen, kuntoutusohjaajien ja TE-toimistojen kanssa kaikkialla Suomessa.

Näkövammaisten liitto on 94 vuotta sitten perustettu sokeiden työllisyyden edistämisen ajatukselle. Näkövammaisten ja näkövammaistyön historiaa Suomessa on siivittänyt pyrkimys työelämässä ja yhteiskunnassa samalle viivalle muiden kanssa.

On tarvittu yksittäisiä näkövammaisia henkilöitä, tulisieluja, jotka ovat oman liittonsa kautta tehneet työtä yhdenvertaisen työmarkkina-aseman saavuttamiseksi. Lisäksi on tarvittu paljon yhdessä tekemistä; ei vain liiton työelämäpalveluja, vaan kaikkia liittomme palveluja ja vuorovaikutusta alueyhdistysten kanssa. Esimerkiksi ilman apuvälineitä, niiden käytön ohjausta työpaikoilla sekä kuntoutusta näkövammaistaidoissa yksittäisen näkövammaisen mahdollisuudet edetä omissa työelämäsuunnitelmissaan olisivat varsin pienet.

Kumppaneilla ja verkostoilla erilaisia toimintatapoja

Työssäni olen aina nauttinut siitä, kuinka olen voinut paitsi jakaa ihmisten huolia sekä monien palvelujen toimimattomuuden ja epäoikeudenmukaisuuden taakkaa, mutta myös ja ennen kaikkea löytää yhdessä ratkaisuja, tiedottaa ja vaikuttaa niin, että me kaikki voisimme tuntea olevamme yhdenvertaisia. Vammaisfoorumi, Vates-säätiö ja SOSTE ry ovat taustayhteisöjä, joissa tätä jakamista on voinut tehdä. Yhdessä on tehty lausuntoja, oltu yhteydessä päättäjiin, etsitty ratkaisuja käytännön ongelmiin ja tuotu työkykyisten vammaisten asioita esille messuilla ja tapahtumissa.

”Yhdenvertaisena työelämässä” on aisti- ja liikuntavammaisjärjestöjen työelämäasiantuntijoiden, ”Ailin” slogan. Tämä epävirallinen pieni joukkomme tekee yhteistä viestintää sekä osallistuu messuille ja muihin tapahtumiin yhdessä. Lausunnot ja kannanotot teemme isommalla porukalla, esimerkiksi Vammaisfoorumin työllisyysryhmän kesken.

”Aili” sai alkunsa siitä, kun koimme että meidän kohderyhmillämme, joita ovat mm. näkö- ja kuulovammaiset,

liikuntarajoitteiset ja neurologisia sairauksia sairastavat, on samantapaisia haasteita työelämässä. Olemme tehneet yhdessä esimerkiksi videon*, jolla kerrotaan kiteytetysti työstämme ja sen merkityksestä kohderyhmillemme.

Verkostot pitävät ajan tasalla muutoksista

Yhteistyö Vates-säätiön kanssa on hyvinkin pitkä: liittomme, tuolloin vielä nimeltään Näkövammaisten Keskusliitto, oli yksi 19 organisaatiosta, jotka perustivat säätiön vuonna 1993. Nähtiin, että vammaisten henkilöiden työllistämisen edistämiseen keskittävälle toimijalle on suuri tarve. Tarve on yhä olemassa, vaikka edistymistä onkin jonkin verran tapahtunut.

Vatesin toiminnasta olemme kokeneet hyödyllisinä mm. tutkimus- ja muun tiedon saamisen ja viime vuosina aluetoiminnan verkostot. Kun toimintaympäristömme muuttuu jatkuvasti – on uusia ohjelmia, lakimuutoksia, työvoimapaalvelut uudistuvat, tulee hyvinvointialueet jne. – tarvitaan tuntosarvia eri puolilla maata ja eri sektoreilla, jotta pysymme kärryillä monien muutosten vaikutuksista.

Mm. Vatesin aluetoiminnan avulla saamme itse tietoa eri puolilta maata toimivista käytännöistä ja pääsemme kertomaan työelämäpalveluistamme aluetoiminnan yhteistyökumppaneille. Siten esimerkiksi työllisyysasiantuntijat voivat kertoa palveluistamme asiakkailleen, joilla on näkövamma. On tärkeää, että palvelurakenteissa tunnetaan myös järjestöjen palvelut, ja että tuo tieto saavuttaa myös asiakkaat. Kaikki voittavat.

Peruslähdekohta kaikessa tekemisessä meillä on se, että ihminen tulee kuulluksi ja hänen tarpeistaan välitetään. Meidän pitää kuunnella myös toisiamme kumppaneina. Kaikkea ei voi ajatella vain oman toiminnan lähtökohdista, mutta yhteisellä työllä saavutetaan paljon enemmän kuin yksin, vain omia tavoitteita ajamalla. ✨

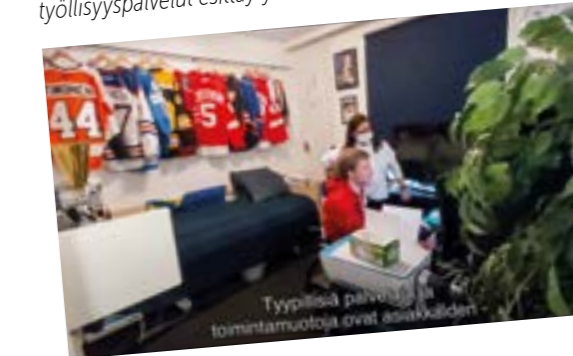
Taru Tammi

Näkövammaisten liitto
Työelämäpalvelujen päällikkö

Opopäivillä Tampereella helmikuussa 2020 aisti- ja liikuntavammaisjärjestöjen työelämäasiantuntijat yhteisellä ständillä. Vasemmalta Anne Mäki, Taru Tammi, Liisa-Maija Verainen, Marju Teinikivi, Jaakko Evonen ja edessä Börje Hanhikoski.

*Video on katsottavissa Youtubessa ja se löytyy haulla Yhdenvertaisena työelämässä (Aisti- ja liikuntavammaisjärjestöjen työllisyyspalvelut esittäytyvät).

Suora linkki: <https://bit.ly/yhdenvertaisenatyöelämässävideo>

Kyse voi olla siitä, että sosiaalista saavutettavuutta ei ole huomioitu

Oletko koskaan ollut etäpalaverissa, jossa olet ollut vähällä nukahtaa? Kyllä, niin minäkin! Tällöin etätilaisuudessa mitä todennäköisimmin ei ole osattu huomioida sosiaalista saavutettavuutta.

Tein opinnäytetyönäni (YAMK) arviointitutkimuksen digipalveluiden saavutettavuuden arvioinnista. Opinnäytetyössäni määrittelen sosiaalista saavutettavuutta Laitiseen ja Nurmeen (2013, 23-24) viitaten näin:

”Sosiaalinen saavutettavuus ei ole niin näkyvää kuin fyysinen. Se sisältää ympärillä olevien henkilöiden yhteisen toimimisen ja keskinäisen vuorovaikutuksen, esimerkiksi erityisen oppijan integroitumisen muuhun opiskelijayhteisöön. Sosiaaliseen saavutettavuuteen sisältyvät muun muassa opetus, palveluiden viestintä ja ohjauksen ei fyysiset puolet. Tämä tarkoittaa sitä, että opiskelijoiden erilaisuus otetaan huomioon. Esimerkiksi henkilö, jolla on lukivaikeus tai hahmottamisen kanssa ongelmaa, voi opiskella omaan tahtiinsa ja saa tarvitsemansa tuen opiskeluun. Opiskeluympäristön tulee olla rakennettu esteettömäksi, jotta sinne voi osallistua kuka vain.” (Kallio 2019, 26.)

Viittauksessa puhutaan opiskelijoista ja oppimisympäristöstä. Samat säännöt pätevät kuitenkin kaikenlaisiin kuulijoihin. Esimerkiksi lähes kaikki tilaisuutemme Etelä-Suomen Klubitalot ESKOT ry:ssä järjestetään etäyhteyksien päästä. Niinpä otan esimerkin etäkokouksesta.

1. Liityt etäkokoukseen, jossa vetäjällä on monotoninen väsyttävä ääni. Hänen katseensa on puoliksi kiinni, hän ei katso kameraan ja diat ovat täynnä pientä tekstiä. Dioja on vaikea seurata ja niissä ei ole mitään visuaalista. Diojen hahmottaminen on haastavaa ja niissä on paljon sinulle vieraita termejä ja sanoja. Lopuksi vetäjä sanoo, että hänellä on kiire seuraavaan paikkaan ja poistuu linjoilta.

2. Liityt Teamsin kautta kokoukseen, jossa vetäjä katsoo kameraan. Hän toivottaa sinut ja kaikki muutkin tervetulleiksi ja on iloinen siitä, että olette paikalla. Hän on valmistautunut kokoukseen huolella ja tehnyt dioistaan selkeitä ja ytimekkäitä. Hän vahvistaa asiansa visuaalisilla selkeillä kuvilla. Hän on selkeästi kiinnostunut aiheestaan ja esittelee sitä mielellään. Esittelijä kannustaa vuorovaikutukseen ketään pakottamatta ja kysyy mielipiteitä esimerkiksi digitaalisiin kyselyihin pitääkseen kuulijoidensa mielenkiinnon yllä ja saadakseen kaikkien mielipiteet ja ajatukset kuuluviin. Lopuksi hän kiittää kaikkia osallistumisesta ja toivottaa hyvää päivänjatkoa.

Kummassa kokouksessa asia meni kuulijoille paremmin perille? Kummassa kokouksessa kuulijat kokivat itsensä ja osallistumisensa tärkeäksi? Ihan oikein, vastaus on kaksi!

Sosiaalisen saavutettavuuden huomioon ottaminen

Työelämässä kokouksia järjestetään yhä enemmän etänä ja hybridinä. Monilla on kädet täynnä tekemistä. Kiire heikentää mahdollisuuksiamme keskittyä sosiaalisen saavutettavuuden parantamiseen.

Miksi sosiaaliseen saavutettavuuteen panostaminen kannattaa? Luomalla toisia kunnioittavan ja arvostavan ilmapiirin ja ympäristön saamme aikaan motivoitumista ja arvostusta. Tämä mahdollistaa osallistumisen fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista haasteista huolimatta. Motivoitunut kuulija osallistuu käsiteltävään teemaan, vaikka se olisikin hänelle haastava tai vaikea. Kun kuulijalle luodaan tunne, että hänen läsnäolollaan on merkitystä, hänen motivaationsa kasvaa. Tämä puolestaan edistää hänen keskittymistään itse käsiteltävään teemaan.

Kokeile ensi kerralla esimerkiksi jotain näistä:

- Aktivoi kuulijoita etä- tai lähikokouksessa jollakin digitaalisella kyselyllä tai pelillä.

- Panosta esityksesi diojen selkeyteen.
- Keskity katsomaan kameraan tai yleisöön ja muista ryhti.
- Tarjoa mahdollisuus digitukeen.
- Tarjoa mahdollisuus saada esitys kuulijan haluamassa muodossa esim. isommalla fontilla.

Sosiaalinen saavutettavuus koostuu pienistä jutuista. Kokeile! Voit yllättyä positiivisesti! 🌟

Helmi Kallio

Hankekoordinaattori
Digitaalisen osallisuuden ja osaamisen kehittäminen Klubitaloilla
Digityshanke (2021-2023)
Etelä-Suomen Klubitalot ESKOT ry

Lähteet:

- Kallio, H. 2019. Julkisten digikoulutus- ja digineuvontapalveluiden saavutettavuuden arvioinnin ohjelmateoria. Opinnäytetyö (YAMK). Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 24.3.2022. <https://www.theseus.fi/handle/10024/263925>
- Laitinen, M & Nurmi K.E. 2013. Vapaan sivistystyön esteettömyyden kehitysnäkymät. Teoksessa Laitinen, M. (toim.) Miksi joka paikkaan pitää päästä. Sivistystä kaikille -julkaisusarja. Vantaa: Kansanvalistusseura, 20–42.

Raudaskylän lukion opiskelijat Tiia Jakola ja Juuso Karjalainen pitävät opiskeluympäristöstään. Esteettömyys toteutuu kaikissa tarvittavissa asioissa.

Paikka, joka ei syrji ketään

Raudaskylän opistolla esteettömyys toteutuu arjessa monin tavoin

Ylivieskalainen **Tiia Jakola** nauttii kevään ensimmäisistä lämpimistä päivistä opiskelijaravintola Taimin edustalla Raudaskylän opiston lukiossa. Ensimmäisen vuosikurssin lukiolainen on tyytyväinen valitsemaansa opinahjoon.

Mikä sai hänet hakeutumaan Raudaskylän lukioon?

– Aluksi ajattelin, ettei lukio ole mun juttu ollenkaan. Mutta kun kävin tutustumassa täällä, päätös oli helppo. Opet olivat kivoja ja ympäristö on kaunis ja toimiva, Tiia Jakola kertoo.

Raudaskylän opiston tilojen esteettömyys on Jakolan mielestä yllättävän hyvä. Sähkövet ja luiskat auttavat pyörätuolin kanssa liikkua, porrashissillä pääsee yläkerran luokkatiloihin ja isot wc-tilat löytyvät kummastakin luokkahuone-rakennuksesta. Vain sorapiha tuottaa joskus pien-

tä vääntöä, mutta siitäkin on Jakolan avustajan **Iitan** kanssa selvitty. Iita toteaa, että kun Tiia on päättänyt jostain mennä, niin siitä mennään!

Omaa vastuuta ja hyviä ihmisiä

Helsingistä Raudaskylään tulleen **Juuso Karjalaisen** kevään ylioppilaskirjoitukset menivät oman tuntuman mukaan kivasti, ja syksyllä hän suorittaa vielä lisää. Karjalainen asuu viikot opiston asuntolassa ja viikonloppuisin hän käy sukulaisten luona Nivalassa.

– Olen tykännyt olla täällä, tämä on rento ja minulle sopiva paikka, Karjalainen toteaa.

Iltaisin hän viettää aikaa opiskelun lisäksi vapaa-ajantilassa ja ulkoillen. Omaa vastuuta, siivoamista ja sen sellaista on saanut opetella

asuntolassa, ja sitä Juuso Karjalainen pitää tärkeänä ennen kokonaan omilleen muuttamista.

Karjalaisen kuulovamma ja kuuloiimplantti eivät ole estäneet tavoitteellisia opintoja. Opettajat osaavat huomioida hänet hienosti, istumajärjestelyt luokassa on suunniteltu esteettömiksi ja nuorella miehellä on käytössään mikrofoni. Englannin ylioppilaskokeessa yo-lautakunta huomioi kuulovamman siten, että kuunteluosa jäi kokeesta Karjalaisen osalta pois.

Lukion jälkeen hän on harkinnut ammattikorkeakouluopintoja, mutta ala ei ole vielä selvillä.

Molemmat opiskelijat kiittävät Raudaskylän lukion ja koko opiston ilmapiiriä kannustavaksi ja aidosti tasavertaiseksi. Opiskeluarjen lomassa on pieniä mukavia asioita, kuten oppilaskunnan tai vapaa-ajanohjaajien järjestämää ohjelmaa. Opiskelukaverien kanssa on päässyt hyvin juttuun ja saanut olla oma itsensä.

– Raudaskylä on paikka, joka ei syrji ketään, Juuso Karjalainen toteaa. ✖

Teksti: **Kati Savela-Vilmari**

Useat koulutus uudistukset tukevat työelämään pääsyä

Vates seuraa koulutukseen liittyviä uudistuksia ja sitä, miten sen kohderyhmät huomioidaan niissä.

Raudaskylän opisto (ks. juttu yllä) on yksi viidestä koulutuksen järjestäjästä, joille myönnettiin uutena tutkintokoulutukseen valmistavan koulutuksen (TUVA) järjestämislupa. Nämä luvat täydentävät TUVA-koulutuksen valtakunnallista verkostoa. TUVA:ssa yhdistyvät aiemmat perusopetuksen lisäopetus, lukioon valmistava koulutus (LUVA) ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (VALMA). TUVA:n laaja-alainen osaaminen tukee opiskelunvalmiuksien kehittymistä, jotta opiskelija voi siirtyä lukioon tai ammatilliseen koulutukseen.

– LUVA oli aiemmin vain maahanmuuttajille, mutta nyt muillakin on mahdollisuus lukioon valmentavaan opetukseen. Se voi osaltaan parantaa kohderyhmiemme, vammaisten ja osatyökykyisten opiskelijoiden, koulutautumismahdollisuuksia, Vatesin kehittämisspäälikkö **Kaija Ray** sanoo.

Oppivelvollisuuden laajentaminen tuli voimaan v. 2021. Oppivelvollisuuden laajenemisessa korostuu opiskelijan oikeus saada yksilöllistä pedagogista tukea ja erityisopetusta myös toisella asteella tutkinnon suorittamiseen saakka.

Myös jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän uudistus (OKM, TEM) etenee. Yhtenä tavoitteena on saada ns. aliedustetut ryhmät mukaan oman osaamisen kehittämiseen. Niihin kuuluvat mm. henkilöt, joilla on matala koulutustaso.

Opintojen joustavuus on yksi keino hyödyntää ihmisten osaamista ilman, että tehtävissä edellytetään kokonaisia tutkintoja. Nyt on alettu keskustella ns. pienistä osaamiskokonaisuuksista, jotka ovat vielä suppeampia kuin tutkinnonosat. Euroopan komission tiedonanto Euroopan osaamisohjelmasta kestävän kilpailukykyyn, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja selviytymis- ja palautumiskyvyn tueksi julkaistiin v. 2020, ja osana tiedonantoa oli aloite pienistä osaamiskokonaisuuksista. Niille ei ole vielä yhteistä määritelmää eikä standardeja. Suomi pitää asiaa tärkeänä keinona mm. työelämän muuttuviin tarpeisiin vastaamisessa, ja kannattaa pienten osaamiskokonaisuuksien määrittämisen yhtenäistämistä Euroopassa. ✖

Opintojen joustavuus on yksi keino hyödyntää ihmisten osaamista ilman, että tehtävissä edellytetään kokonaisia tutkintoja.

Järjestöjen rooli

työllisyyden hoidossa **on tunnistettava**

Järjestöt ympäri Suomea pelkäävät, ettei niitä jatkossa nähdä potentiaalisina yhteistyökumppaneina työllisyyden hoidossa. Jotta osatyökykyisille on mahdollista tarjota asiakaslähtöisiä palveluja, myös järjestöjen on oltava mukana palvelutarjonnassa.

Vatesin aluetoiminnan Järjestövoimaa alueelliseen työllistämiseen -kampanja polkaistiin käyntiin 27.4.2022 kick-off-tilaisuudella.

Etäyhteydellä järjestettyyn tilaisuuteen osallistui 106 kuulijaa ympäri maata, myös aluevaltuutettuja.

Tilaisuudessa julkistettiin kampanjavideo, Kimin tarina, jossa hän kertoo omasta työllistymispolustaan, johon hän sai apua Uudenmaan Vammaispuolustuskeskuksen Duunitalo Nummelasta Vihdissä.

Tapahtumassa kuultiin myös kokemustoimija **Timo Veijasen** puheenvuoro. Hänen vahva viestinsä

aluepäättäjille oli, että Klubitalo Roihulan ja muiden järjestöjen palveluja tarvitaan, koska niillä on tärkeä rooli työnhakijan työllistymisen tukena.

Veijanen kertoi omasta työllistymispolustaan ja siihen saamastaan tuesta.

– Alkuun olen päässyt kokeilemaan työntekoa ja omaa jaksamistani työharjoittelun kautta. Tällä hetkellä olen palkkatuella osa-aikaisessa työssä autoliikkeessä, Veijanen kertoi.

Rauman Seudun Työnhakijat ry:n Takaisin työelämään-hanke ja Media-paja-hanke kertoivat videolla **Lotta Siivosen** matkasta kohti työelämää ja

Järjestövoimaa alueelliseen työllistämiseen -kampanjan pyydettiin aluehenkilöverkoston kautta aluepäättäjille suunnattuja blogikirjoituksia kaikista maakunnista. Kirjoituksia saatiin maakuntien alueyhteishenkilöiden kautta 13. Lisäksi Vatesin aluekoordinaattorit kirjoittivat blogikirjoituksen työllisyyden hoidossa puhaltavista uusista tuulista. Kaikki blogikirjoitukset ovat luettavissa www.vates.fi/vates/jarjestovoimaa-alueelliseen-tyollistamiseen/ -nettisivuilla. Siellä on myös lisätietoa kampanjasta. Kampanja-aika on 27.4.–31.5., mutta kampanjan sisällöllä vaikuttaminen jatkuu senkin jälkeen ja sivut ovat auki toistaiseksi.

kolmannen sektorin vaikuttavuudesta työllisyyden hoidossa. Siivosen polku takaisin työelämään kulki hankkeen kautta työkokeiluun, ja nyt hän työskentelee palkkatuella RST ry:ssä mm. lehden teon parissa.

– Näkökentässä on sellainen tulevaisuus, jossa saan työllistyä mieluiten asioiden parissa. Työskentely RST:ssä on näyttänyt omia kehityskohtiani sosiaalisissa, elämäntaloudellisissa ja työllistymiseen liittyvissä kysymyksissä. Heikkouksiaankaan ei voi tietää, jollei niitä ensin näe ja koe ympäristössä, joka haastaa hellästi, Siivonen toteaa.

Järjestöjen palvelut lisäävät työnhakijoiden työllistymisedellytyksiä monella tavalla, vaikka työllisyysvaikutus saattaa näkyä vasta pitkällä aikavälillä. Järjestöt tarjoavat muun muassa kuntouttavaa työtoimintaa, työhönvalmennusta, erilaisia oppimisympäristöjä sekä työkokeilu- ja työpaikkoja.

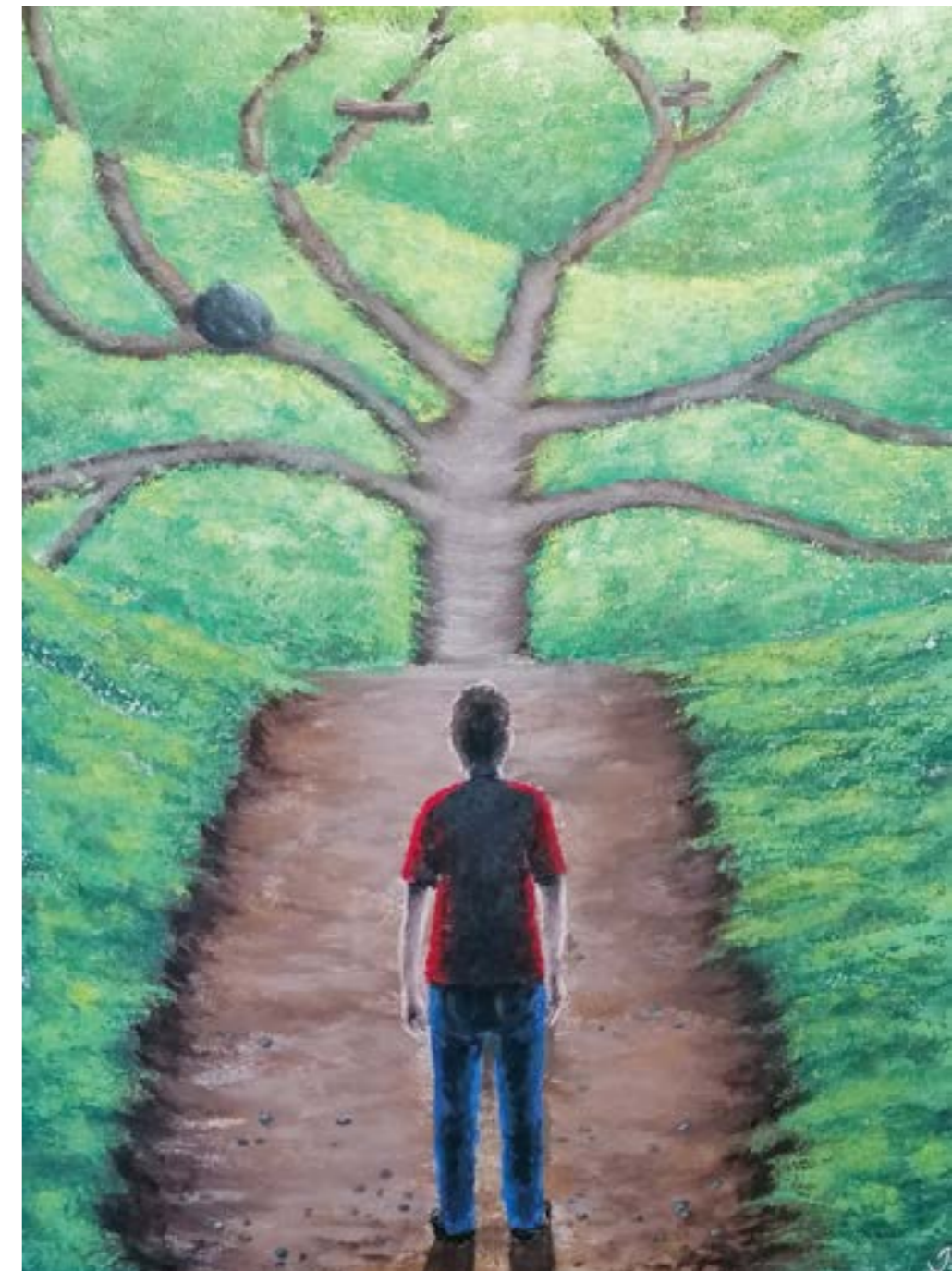
Järjestöjen ainutlaatuisuus piilee siinä, että ne tuntevat asiakaskuntansa ja pystyvät vastaamaan niiden erityistarpeisiin. Siksi järjestöillä on asiakas-kuntaa koskevaa erityisosaamista, ja ne pystyvät toimimaan ketterästi muuttuvissa toimintaympäristöissä.

Kampanja järjestöjen tunnettuuden lisäämiseksi

Kampanjan tarkoituksena on nostaa esille järjestöjen merkitystä työllisyyspalveluiden tuottajina sekä niiden roolia työllistymismahdollisuuksien edistäjinä. Kampanjalla tuodaan esille, mikä merkitys järjestöjen työllisyystoiminnalla on ihmiselle itselleen, kunnalle ja yhteiskunnalle.

Kampanjan avulla haluttiin lisätä tulevien hyvinvointialueiden aluevaltuutettujen tietoisuutta työllistymistä edistävien järjestöjen palveluista sekä turvata niiden toiminnan rahoitus. Työllistymistä edistävien järjestöjen toiminnan turvaamisella vahvistetaan osatyökykyisten henkilöiden mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille ja lisätään samalla Suomen työllisyysastetta.

Kick-off-tilaisuuden tallenne: bit.ly/jarjestovoimaatallenne

Kampanjan pääsanoma on: Työllistymistä edistävien järjestöjen rooli on merkittävä työllisyyden hoidossa ja niiden toimintaedellytykset on turvattava myös tulevaisuudessa. Sanoma on suunnattu mm. uusille aluepäättäjille, aluevaltuutetuille, kuntapäättäjille ja työllisyyden hoidon ammattilaisille. 🌱

Taulun on maalannut Toimi-säätiössä ollut nuori, jolta puuttui suunta tulevaisuudelta. Hän sanoitti maalauksensa siten, että hän on saanut säätiöstä tukea oman polkuns löytämiseen tai niiden esteiden voittamiseen, joita ihmisen poluilla on. Kuva on yhden blogikirjoituksen (ks. viereisen sivun erillinen teksti) kuvituksena.

antoi palautetta hassulta kuulostavista kysymyksistä tai siitä, että täyttäminen voi tuntua pienituloisesta ihmisestä kiusalliselta tai ikävältä. Hankkeessa kehitetään seuraavaa versiota palautteiden pohjalta.

Ruokatoiminta tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia

Ruokakompassin avulla voi kartoittaa ja tukea jäsenen tai asiakkaan arjenhallintaa. Samalla ohjaaja voi saada ideoita ruokatoiminnan toteutukseen, koska työkalu antaa osviittaa, minkälaisesta ruokatoiminnasta ohjattava tai ryhmä parhaiten hyötyisi.

– Toiset haluavat oppia ruuanlaittoa, erilaisia kikkoja ja ohjeita. Ruuan tekeminen yhdessä myös auttaa ryhmäytymisessä, kommentoi Peltola.

Ruuan valmistamisen lisäksi ruokatoiminta voi tarkoittaa myös montaa muuta eri asiaa: tiedonjakamista, yhteisruokailuja, ruuasta puhumista, eväsretkiä luontoon, kaikkea, missä ruoka on tavalla tai toisella läsnä. Parhaimmillaan se on laaja-alaista hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämistä, jolla on vaikutuksia edelleen työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon.

– Ruokatoiminta on ollut mukana aina klubitalojen arjessa ja koemme sen erittäin tärkeänä. Sillä on suurempi ja syvempi merkitys, kuin pelkkä ravinnon saaminen. Ruokatoiminta on ennen kaikkea sosiaalista toimintaa, Katariina Hentilä summaa. 🌱

Elämänlaatua ruuasta: Ruokakompassilla suunta

tavoitteelliseen ruokatoimintaan

Elämänlaatua ruuasta -hankkeessa (2021–2023) on keväällä 2022 käynnissä työpajasarja, jossa kehitetään toimintakonseptia tavoitteellisen ruokatoiminnan suunnittelun ja toteutuksen tueksi. Ruokakompassi on yksi työpajoissa testatuista työkaluista.

Ohjaustyön ammattilaiset, vastaava työhönvalmentaja **Katariina Hentilä** Klubitalo Tönäristä ja työvalmentaja **Minna Peltola** Päijät-Sotesta ovat

testailleet ruokatoiminnan työkaluja ja menetelmiä yhdessä jäsenten ja asiakkaiden kanssa. Työpajoissa on kokeiltu muun muassa ruokakompassia.

– Ruokakompassi on hyvä väline avata jäsenen kanssa keskustelua ruuasta, ruokasuhteesta ja sen merkityksestä, kertoo Hentilä.

Ruokakompassilla voi kartoittaa yhdessä ohjattavan kanssa, millaisia ruokaan liittyviä ajatuksia tai tarpeita hänellä on ja mitkä tekijät haastavat niiden toteutumista. Työkalulla voi arvioida onko arjessa sopivasti muun muassa itse valmistettua ruokaa, terveellisiä ruokavalintoja, yhdessä syömistä, monipuolisuutta, kestäviä ruokavalintoja tai säännöllisyyttä.

Työkalua testanneet Klubitalon jäsenet kertoivat, että ruokakompassi herätti kivasti ajattelemaan omaa suhdetta ruokaan ja sitä, miten sitä voisi kehittää. Lisäksi jäsenet antoivat hyviä kehitysehdotuksia liittyen siihen, että ruokakompassi voi olla vaikea hahmottaa.

Myös Päijät-Soten puolella osa asiakkaista piti työkalua hyvänä ja osa

Järjestöjen potentiaali

paremmin käyttöön ja palvelut esiin

Rovaniemen seudun työllisyyden kuntakokeilussa oli tunnistettu jo aiemmin, että järjestölähtöisiä palveluja ei hyödynnetä tarpeeksi hyvin. Vatesin Järjestöt työllisyyden kuntakokeilussa -hankkeen tiimoilta alueella järjestettiin kaksi työpajaa sekä valtakunnallinen webinaari, jotta tähän saataisiin muutosta.

Ensimmäisessä työpajassa pohdittiin asiakastarpeita. Toinen työpaja palautti kysymyksen äärelle, miten saada ohjattua asiakkaat juuri heille sopiviin palveluihin, olipa niitä kuinka paljon tahansa.

Työpajassa syvennyttiin asiakasohjauksen haasteisiin ja mietittiin yhteistyökäytäntöjä asiakkaiden, palveluntuottajien ja asiakasohjaajien välille. Kuntapuolen ammattilaiset nostivat esiin havaintoja asiakasohjauksen solmukohdista. He ottivat esille esimerkiksi henkilöstön voimakkaan vaihtuvuuden ja henkilökohtaisen tuntemisen merkityksen palveluiden hahmottamisessa.

Järjestökentän toimijat tunnistivat säännölliset yhteistyötapaamiset avaintekijäksi. Jaetut keskustelut asiakkaan sekä kunta- ja järjestötoimijoiden kesken vastaisivat myös huoleen siitä, miten saadaan varmistettua asiak-

kaalle hänen tarpeeseensa vastaava ja katkeamaton polku.

Palvelut kartalle

Alueella oli jo aiemmin tunnistettu myös tarve palvelukartalle, jonka avulla näkisi yhdestä paikasta kaikki palvelut. Prosessi sysäsi liikkeelle sen kehittämisen käytännössä. Osaamo-hanke otti kopin asian valmistelusta. Itselle sopiva malli luodaan hyödyntämällä tietoa aiemmin kehitetyistä palveluiden koosteista sekä muiden alueiden vastaavista palvelukartoista.

Ensimmäinen tehtävä on löytää teemat, joiden mukaan palvelut tuodaan samalla kartalle näkyviksi. Ajatus on, että sama alusta toimisi sekä asiakkaalle että asiakasohjaajalle kuvaamaan saatavilla olevia palveluja.

Työ jatkuu syksyllä 2022 teemojen hahmottamisella ja kartan luomisella. 🚀

Miksi palvelukartta?

- apu perehdytykseen ja työväline asiakasohjaajalle
- tuki asiakkaalle itselle sopivan palvelun valinnassa
- keino tuoda järjestöjen palvelut esille.

Eva-Maria Strömsholm ei aluksi kaivannut vertaistukea, mutta on sitten todennut sen tarpeelliseksi. Hän osallistuu myös kansainvälisten syöpäjärjestöjen toimintaan.

Syöpä ja hoidot

veivät osan työkyvystä, mutta eivät työhalua

Harvinainen munasarjasyöpä ja siihen saadut hoidot heikensivät Eva-Maria Strömsholmin, 41, työssä jaksamista pysyvästi. Hänen piti vaihtaa alaa, koska luokanopettajana ei voi tehdä osa-aikatyötä. Sairaanhoidtajaksi koulutautunut Strömsholm sairastui uudelleen nelikymppisenä, tällä kertaa kilpirauhassyöpään. Töihin hän on halunnut palata niin pian kuin mahdollista.

Ensimmäisen sairastetun syövän jälkeen Strömsholmin työkyky ei ole palautunut. Nopeaa väsymistä on vaikea todistaa, mutta työnantaja ja työtoverit ovat ymmärtäneet sen, mikä on tärkeää työssä jaksamisellekin.

Vasalainen 27-vuotias Eva-Maria Strömsholm oli juuri valmistunut luokanopettajaksi vuonna 2008, kun hänellä diagnosoitiin harvinainen munasarjasyöpä. Syöpäsairauksista ja niiden hoidosta Strömsholm ei tiennyt mitään, eikä kovin tarkkaa ja kokonaisvaltaista tietoa muista saaneensa silloinkaan, kun sairaus osui omalle kohdalle.

– Minulle kerrottiin suunnilleen vain, mitä tapahtuu seuraavaksi, esimerkiksi että on tulossa leikkaus tai verikoe. Tiesin, että syöpäni oli harvinainen, mutta en paljon muuta.

Syöpä uusiutui pian, leikkaus uusittiin ja nyt aloitettiin myös sytostaattihoidot. Tästä ajasta naisella ei ole juuri muistikuvia. Hän oli pari vuotta enimmäkseen sairauslomalla, ennen kuin jaksoi palata tekemään luokanopettajan sijaisuuksia.

Osa-aikatyö sopii sairaanhoitajalle

Syövän ja hoitojen jälkeen Strömsholmin jaksaminen heikkeni niin, että hän ei ole pystynyt tekemään kuin enintään 50-prosenttista työaika. Siksi hän harkitsi alanvaihtoa, koska luokanopettajana ei voi osa-aikatyötä tehdä. Hänen ystävänsä ehdotti hänelle sairaanhoitajaksi opiskelua. Aluksi hän torjui ehdotuksen.

– Sitten aloin pohtia asiaa. Hain, pääsin sisälle ja aloitin opinnot, mutta kerroin asiasta tutuilleni vasta puolen vuoden päästä, kun tiesin, että halusin jatkaa, Strömsholm kertoo.

Hän työskentelee keskussairaalan neurologian poliklinikalla Kokkolassa.

Kesällä 2021 juuri ennen 40-vuotissyntymäpäiväänsä Strömsholmilta löytyi kilpirauhassyöpä. Leikkaus

ja hoidot olivat taas edessä. Hän oli poissa työstä melkein puoli vuotta. Palattuaan hän on tehnyt edelleen 50-prosenttista työaika. Sairaanhoidajan työ on fyysisesti ja psyykkisesti raskasta. Osatyökyvyttömyyseläkettä Strömsholm ei ole hakenut, vaikka onkin selvitetty sen mahdollisuuksia.

– Osastonhoitaja ymmärtää, mitä olen käynyt läpi ja että en jaksa pitkiä päiviä. Teen vain päivätyötä. Aiemmin olin myös neurologisella osastolla ja tein välillä iltavuoroja. Ne ovat minulle kuitenkin raskaita, koska olen jo päivällä tosi väsynyt.

Henkistä tukea tulisi tarjota enemmän

Kriisi- ja henkisen tuen tarjoamisessa sairastuneelle olisi hänestä parannettavaa, mutta se on hänen mukaansa kehittynytkin.

– Sairastuttuani ensimmäisen keran eli vuonna 2008 psykiatrinen sairaanhoitaja tuli keskustelemaan, kun olin tiputuksessa. Ei siitä ollut hyötyä, koska olin niin huonossa kunnossa, että hyvä kun jaksoin pitää silmät auki.

Henkistä tukea pitäisi hänen mielestään tarjota ylipäänsä enemmän.

– Tuen tarjoaminen ei saisi jäädä yhteen kertaan. Minusta sairaaloissa pitäisi olla ns. diagnoosikuraattori, joka ottaisi kontaktia mahdollisimman pian diagnoosin jälkeen, keskustelisi sairastuneen voimavaroista ja tuen tarpeesta ja olisi uudelleen yhteydessä myöhemmin. Hän antaisi tietoa henkisestä tuesta, vertaistoinnasta jne., Strömsholm ehdottaa.

Vertaistuen tarve heräsi myöhemmin

Eva-Maria Strömsholm on kertonut syövästään työpaikallaan.

– Olen kokenut avoimuuteni positiivisena. Olen saanut ymmärrystä tilanteelleni.

Aluksi hänestä tuntui, että ei tarvitse vertaistukea, mutta siitä ja yhdistystoiminnasta yleensä on tullut tärkeää. Hän on Pohjanmaan syöpäyhdistyksen hallituksessa ja antanut itsekin vertaistukea.

– Perustin vuonna 2013 Facebookiin vertaistukiryhmän ruotsinkiel-

sille syöpäpotilaille, Finlandssvenska Cancergruppen. Se on monelle tärkeä ryhmä. Nyt kun sairastuin kilpirauhassyöpään, hain heti vertaistukea ja se on kannattanut. Olen myös Suomen Syöpäyhdistyksen valtuuskunnan jäsen sekä ollut perustamassa Suomen Gynekologiset Syöpäpotilaat ry:tä, jossa olen nyt varapuheenjohtajana.

Myös kansainvälisissä järjestöissä hän on aktiivinen potilasedustaja ja osallistunut konferensseihin eri puolilla Eurooppaa sekä kirjoittanut artikkeleita kansainvälisiin julkaisuihin.

Kuntoutussuunnitelma olisi tehtävä jokaiselle

Nopeaa väsymistä on vaikea osoittaa. Joidenkin on vaikea uskoa, että Strömsholmin jaksaminen on rajallista, koska hän on niin monessa mukana. Sairaanhoitajan työtä hän ei silti pystyisi tekemään kokoaikaisesti.

– Jos olen kaksi päivää töissä, pitää olla monta rauhallista päivää palautumiseen. Minun on aina järjesteltävä elämäni siten, että jaksan olla töissä. Se on raskasta.

Strömsholmin mielestä olisi hyvä, että hoitohenkilökunta sairaaloissakin

tietäisi, mihin kolmannen sektorin tahoihin, kuten yhdistyksiin potilas voi olla yhteydessä, kun sairastuu vakavasti. Kaikki vinkit ovat arvokkaita.

Eva-Maria Strömsholm on hakenut puheterapiaa kilpirauhassyövän leikkauksen jälkeen, mutta ei ole vielä vuoden jälkeen päässyt siihen. Asiaa on hidastanut se, että hän on kirjoilla Vaasassa, mutta on hakenut terapiaan Kokkolaan, jossa asuu suurimman osan ajasta. Nyt lähete näyttäisi etenevän.

Kuntoutussuunnitelmaa hän on ammattilaisena osannut vaatia.

– Olisi tärkeää, että kaikille tehtäisiin kuntoutussuunnitelma ilman, että sitä pitää erikseen pyytää, ja että sitä päivitetäisiin. Vain neljä prosenttia syöpään sairastuneista on erään tutkimuksen mukaan saanut kuntoutussuunnitelman!

Kuntoutussuunnitelma laaditaan opiskelu-, työ- ja toimintakyvyn sekä osallisuuden tukemiseksi asiakkaan ja lääkärin kesken, sekä tarvittaessa moniammatillisen tiimin kanssa. Kuntoutussuunnitelmassa määritellään, miten sairastuneen opiskelu-, työ- ja toimintakyky voidaan edistää. 🧠

Nyt kun sairastuin kilpirauhassyöpään, hain heti vertaistukea ja se on kannattanut.

Syöpäsairaudet ja työelämä

Vuonna 2015 syöpään sairastui Suomen Syöpärekisterin mukaan 33 000 suomalaista. Heistä noin yksi kolmasosa on työikäisiä.

Suomen Syöpäpotilaat ry:n Syöpä ja työ -sivustolla on tietoa sairastuneille ja ammattilaisille siitä, miten työelämässä voi usein jatkaa syövästä huolimatta. Sivuilla on vinkkejä arkeen ja työhön palaamiseen syövän jälkeen tai syöpää sairastaessa. Ammattilaiselle kerrotaan, miten syöpä voi vaikuttaa työkykyyn, miten tukea työhön paluuta, mitä palveluita on työnantajalle jne. Esihenkilön tietopakettissa on tietoa mm. siitä, miten työntekijän työhön paluuta voi ennakoivasti suunnitella.

Sairastunut saa sivuilta tietoa mm. käytännön asioista, kuten toimeentulosta sairauden aikana ja vertaistuen mahdollisuuksista. Monelle paluu töihin on tärkeä osa toipumista ja kuntoutumista. Osa-aikatyö voi joskus olla hyvä ratkaisu, mutta kokoaikatyö on monelle myös mahdollinen.

Neuvontapalveluita voi saada puhelimitse, chatissa ja paikallisyhdistysten kautta.

Lähde, lisätietoa ja aineistoja: syopajatyö.fi

VATES

viestii monilla kanavilla

Seuraa meitä somessa:

- Twitter: @kyvytkayttoon
- Facebook: @vatesaatio
- instagram.com/vatesaatio/
- LinkedIn → Vates-säätiö
- YouTube → Vates-säätiö
- Soundcloud → Vates-säätiö

Tilaa uutiskirjeitämme:

- Vates INFO
- Työhönvalmennuksen uutiskirje
- Väilyömarkkinat -uutiskirje
- Viestintäverkoston uutiskirje

bit.ly/vates_uutiskirjeet

Kyvyt käyttöön -lehden lisäksi voit seurata meitä useilla sähköisillä kanavilla.

Tapahtumamme ovat pääosin etätilaisuuksia, ja parhaiten saat tietoa niistä seuraamalla Vates INFO -uutiskirjeitämme, Twitter-tiliämme tai vates.fi/tapahtumat -sivulta

Esimerkkejä tapahtumistamme vuonna 2022 elokuusta alkaen:

- 13.9. Työhönvalmennuksen teemapäivä: IPS (Sijoita ja valmenna)
- 13.10. Disability Employment Forum
- 8.11. Työhönvalmennuksen teemapäivä: Elintapaohjaus osana työhönvalmennusta

Tapahtumat päivittyvät jatkuvasti, seuraa siis sivua

vates.fi/tapahtumat

Haluatko **Kyvyt käyttöön** -lehden jatkossakin?

Vahvista tilauksesi!

Tarkistamme tilaajarekisterimme ajantasaisuuden vuosien 2022–23 aikana. Ilmoita meille, että haluat jatkaa tilausta.

Suunnittelemme myös Kyvyt käyttöön -verkkoletettä. Ilmoita sähköpostiosoitteesi, jos haluat linkin mahdolliseen verkkolehteen tai lehden uutiskoosteen sähköpostiisi.

Vastanneiden kesken arvomme elokuvalippupaketin.

Ole hyvä ja vahvista tilauksesi:

- osoitelinkin kautta: bit.ly/KK-kysely tai QR-koodin kautta
- lähetä sähköposti viestinta@vates.fi
- lähetä tekstiviesti numeroon 040 372 5351 tai
- täytä tietosi alle, ota siitä kuva ja lähetä se meille sähköpostitse viestinta@vates.fi.

Voit myös lähettää vahvistuksen postitse osoitteeseen

Nimi: _____
Postiosoite: _____
Organisaatio: _____
Sähköpostiosoite: _____
(vapaaehtoinen)

(Pakollinen kysymys)
Haluatko/Haluatteko edelleen Kyvyt käyttöön -lehden?

Kyllä
 Ei

Vates-säätiö / Viestintä
PL 40
00621 Helsinki

Toivottavasti haluat edelleen olla maksuttoman Kyvyt käyttöön -lehden tilaaja ja lukea ajankohdaisista vammaisten, osatyökykyisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden työllistymisen ja työssä pysymisen asioista!

Vuoden Tulisielu **Kimmo Kumlanderille**

Tämänvuotisen Tulisielun tunnustuksen sai **Kimmo Kumlander**, Silta-Valmennusyhdistyksen ja Valo-Valmennusyhdistyksen toimitusjohtaja. Hän on vaikuttanut vahvasti vaikeimmassa asemassa olevien ryhmien mahdollisuuksiin mm. rakentamalla koulutus- ja työllisyyskentän yhteistä kehittämistyötä ja tiivistä yhteistyötä työnantajiin.

Kumlander on tuonut esiin heikossa työmarkkina-asemassa olevien kykyjä ja valmiuksia työhön ja korostanut sitä, että jokaisen on saatava mahdollisuus.

Tänä vuonna Tulisielu päätettiin antaa välityömarkkinatoimijalle, joka on edistänyt uusien

työllistymisratkaisujen syntymistä tai luonut uusia työpaikkoja. Kriteereinä olivat mm. vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymisen edistäminen luomalla uusia työpaikkoja tai rakentamalla aktiivisesti uusia työllistämismahdollisuuksia ja -käytäntöjä, aktiivinen yhteistyö työnantajien kanssa niin yksityisellä, julkisella kuin välityömarkkinasektorilla ja uusien, pysyvien työllistymisratkaisujen tuloksellinen luominen sekä innovatiivisten ratkaisujen pitkäjänteinen kehittäminen työllistymisen edistämiseksi.

Säätiön toimisto nimesi kriteerien perusteella kolme ehdokasta, joista Tulisielu-tunnustuksen saaja valittiin yleisöäänestyksellä. Muut ehdokkaat olivat toimitusjohtaja **Marjo Jokipii** Sotek-säätiöstä ja palvelupäällikkö **Pirjo Lehtola** Eduro-säätiöstä. Ehdokkaita äänestettiin vilkkaasti: ääniä kertyi yhteensä 332.

Uudet aluekoordinaattorit aloittivat

Vatesin aluetoiminnan uudet aluekoordinaattorit aloittivat työskentelynsä alkuvuodesta. **Niina Kilpiäinen** on aiemmin ollut niin opettajana kuin työhönvalmentajana. Valmennustyötä tehneenä hän arvostaa suuresti Vatesin asiantuntija- ja verkostotyötä. Järjestötyön pariin Kilpiäinen

on alkujaan päätenyt vapaaehtoistyön kautta.

– On ollut ilo huomata, kuinka motivoituneita ihmisiä on löytänyt tiensä alueellisiin verkostoihimme ja tilaisuuksiimme. Kiitos kaikille, jotka olette mukana vahvistamassa järjestöjen roolia työllisyshoidossa, Kilpiäinen toteaa.

Minna Tarvainen on aiemmin ollut kehittämässä työn muotoilun Ratko-mallia ja esteetöntä rekrytointia Vammasissa. Hän on työskennellyt myös Helsingin kaupungin urapalveluissa ja kuntakokeilussa.

– Haluan omalla panoksellani avittaa erilaisten ihmisten, toimijoiden ja ajatusten välistä ymmärrystä ja verkottumista. On ilo hypätä aluetoiminnan junaan ja olla mukana vauhdissa viemässä järjestövoimaa työllistämiseen! Nähdään matkalla ja asemilla, Minna Tarvainen toteaa.

Vatesin taustayhteisöt juhlivat

Lihastautiliitto 50 vuotta

Lihastautiliitto toimii valtakunnallisena keskusjärjestönä yhdessä jäsenyhdistystensä kanssa. Liitto tukee

neuromuskulaaritauteja sairastavien ja heidän läheistensä oikeutta tasa-arvoiseen ja monimuotoiseen elämään. Työtä tehdään heidän yhteiskunnallisten oikeuksiensa puolesta sekä vaikuttamalla palvelujen, kuntoutuksen ja hoidon laadun parantamiseen. Liitto edistää myös lihastautien hoitoa ja kuntoutusta koskevaa tutkimusta. Yhteistyö muiden vammajärjestöjen kanssa on aktiivista ja valtakunnallista. Liiton keskeisenä yhteistyötahona on valtakunnallinen Vammaisfoorumi.

Lihastautiliitolla on koulunkäynnin ja työelämän ohjausta ja neuvontaa lihastautia sairastaville henkilöille ja heidän läheisilleen. Työllisyyspalveluiden asiantuntemuksesta hyötyvät myös työnantajat, oppilaitokset, työterveysuunit ja muut ammattilaiset. Lihastautiliiton oma työkykykoordinaattori tekee yksilöllistä ohjausta ja suunnittelua sekä on tarvittaessa mukana asiakaspalaverissa ja työterveysneuvotteluissa.

Kehitysvammaliitto 70 vuotta

Kehitysvammaliitto on edistänyt kehitysvammaisten ja muiden erityistä tukea oppimisessa, ymmärtämisessä ja kommunikoimisessa tarvitsevien ihmisten yhdenvertaisuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa jo 70 vuoden ajan.

Kehitysvammaliitto tukee kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten työllistymistä ja tarjoaa tietoa ja tukea työllistymisen kysymyksissä. Liitto kehittää työllistymistä tukevia palveluja yhdessä kuntien ja alan toimijoiden kanssa ja kouluttaa alan työntekijöitä ja esimiehiä työllistymisen kysymyksistä. Lisäksi liitto tiedottaa kehitysvammaisten ihmisten työllistymiseen ja työelämäosallisuuteen liittyvistä asioista.

Juhlavuoden kunniaksi liitto julkaisee historiikin 10-osaisena juttusarjana Ketju-lehdessä. Kehitysvammaliitto tekee juhlavuonna yhteistyössä valokuvaaja-ohjaaja **Veikko Kähkösen** kanssa lyhyen, lämminhenkisen dokumenttielokuvan, jossa kerrotaan kehitysvammaisten seitsemänkymmipien elämästä tänään ja takavuosina.

Kehitysvammaliitto on yksi Vates-säätiön perustajista.

Job Shadow Day toteuttaa unelmia!

Job Shadow Day järjestetään 2.6. Suomessa ja useassa muussa Euroopan maassa. Suomessa työtä seurataan jo kahdeksatta kertaa.

Vuoden 2020 päivä jouduttiin peruuttamaan koronatilanteen vuoksi, mutta marraskuussa 2020 säätiö järjesti Job Shadow Day-teemaviikon. Vuonna 2021 Job Shadow Day-päivä järjestettiin pienimuotoisena pääasiassa etäyhteyksillä.

Tänä vuonna päästään jälleen tutustumaan unelmatyöhön oikeille työpaikoille. Päivä on tarkoitettu henkilöille, joiden elämäntilanne, sairaus tai vamma vaikeuttavat työllistymistä. Päivän aikana työn seuraaja pääsee tutustumaan unelmatyöhönsä oikealla työpaikalla ja näkemään, sopisiko työ hänelle. Työn seuraaminen sopii erityisesti siirtymävaiheessa oleville nuorille, jotka mieltävät opintopolkuaan.

Keräämme jälleen kokemuksia päivästä videoiden, kuvien ja tarinoiden muodossa Facebook-sivullemme www.facebook.com/jobshadowday/.

Keijo Eronen oli työn seuraajana Ilomantsin paloasemalla keväällä 2019.

Kyvyt käyttöön Extra aluetoiminnasta:

Järjestöt mukana uudistuksissa

Vatesin aluetoiminnan tuottama Kyvyt käyttöön Extra -lehti kertoo muutosten tuulista työllisydenhoidossa. Lehdessä on käytännön esimerkkejä siitä, miten järjestöt ovat olleet työllisydenhoidon kumppaneina omilla alueillaan.

Esimerkkejä aiheista:

- TE-palvelupiloteissa kehitetään osatyökykyisten työnhakijoiden palveluita
- Työllisyysverkosto edistämässä Lahden seudun kuntakokeilun toteutumista
- Kuntakokeiluilla pysyvään malliin - Miten järjestöt voivat valmistautua muutoksiin?
- Vaasan työllisyyden ekosysteemi - järjestöjen rooli
- Järjestöt mukana työkykyhankkeissa
- Sote-uudistus - palveluympäristökuvaus Kymenlaaksossa

Voit tutustua Extraan pdf:nä tai tilata itsellesi ja työyhteisöösi painettuna, max 10 kappaletta.

Suora linkki lehteen: bit.ly/tyollisydenhoitoextra

Tilaukset: bit.ly/KKtilauslomake

Seuraava aluetoiminnan Extra ilmestyy elokuussa, tilaa ennakkoon!

Vuoden ensimmäisen Kyvyt käyttöön Extran tuottaa jälleen aluetoiminta ja teemana on **Järjestövoimaa alueelliseen työllistämiseen**. Voit tilata lehden ennakkoon itsellesi tai työpaikallesi lähettämällä viestin osoitteeseen marianne.pentikainen@vates.fi

Tilaa MS-tauti ja työ -esite

Sopiva työ MS-tautia sairastavalle riippuu toimintakyvystä. Työn mielekkyys, motivaatio ja hyvä työilmapiiri ovat merkityksellisiä. Sairastunut voi olla jo lähtökohtaisesti sopivassa työssä, mutta pieniä muutoksia saatetaan joutua tekemään.

Esitteessä käydään läpi työssä jaksamisen ja rekrytoinnin tukimuotoja. Lisäksi kerrotaan kolme työllistymistarinaa. Esite on tehty yhteistyössä Neuroliitto ry:n kanssa.

Sarjassa on aiemmin ilmestynyt mm. seuraavat esitteet:

- Autismikirjo ja työ
- CP-vamma ja työ
- Mielenterveys ja työ

Kaikkia näitä esitteitä voit tilata Vatesin esitetilauslomakkeella.

Esitteet ovat maksuttomia.

Suora linkki tilauslomakkeelle: bit.ly/tilaavatesinesitteita

VATES-SÄÄTIÖ

Vates-säätiö sr on asiantuntijaorganisaatio, joka edistää vammaisten, pitkäaikaissairaiden tai osatyökykyisten henkilöiden yhdenvertaista työllistymistä, siirtymää avoimille työmarkkinoille, työhön kuntoutumista sekä sosiaalisen työllistämisen toimialan yksiköiden toimintamahdollisuuksia. Toiminta on valtakunnallista.

Vates-säätiöllä on tällä hetkellä 46 taustayhteisöä. Taustayhteisöt ovat valtakunnallisia vammaisjärjestöjä ja niiden alueellisia yhdistyksiä sekä erityishuollon kuntayhtymiä ja työllistämispalveluita tuottavia toimijoita.

Autismiliitto ry	Lihastautiliitto ry
Avain-säätiö sr	Meriva sr
Buusti ry	Mielenterveyden keskusliitto ry
Caritas-Säätiö sr	MIELI Suomen Mielenterveys ry
Epilepsialiitto ry	Neuroliitto ry
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	Nuorten Ystävät ry
Eteva kuntayhtymä	Näkövammaisten liitto ry
Filha ry	Parik-säätiö sr
Förbundet De Utvecklingsstördas
Väl, FDUV	Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry
Helsingin Diakonissalaitoksen
säätiö sr / Rinnekoti	Puustellin tuki ry
Hengityслиitto ry	Päijät-Hämeen Hengitysyhdistys ry
Invalidiliitto ry	Satakunnan sairaanhoitopiirin
kuntayhtymä
Kanta-Hämeen Hengitys ry	Silta-Valmennusyhdistys ry
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry	Sininauhaliitto ry
Kehitysvammaliitto ry	Sosiaalipalvelusäätiö OTE sr
Kevama Oy	Sotek-säätiö sr
Kiipulasäätiö sr	Suomen CP-Liitto ry
Kuntoutussäätiö sr	Suomen Klubitalot ry
Kuuloliitto ry	TITRY ry
Kuurojen Liitto ry	TOIMI-työvalmennussäätiö sr
Kuurojen Palvelusäätiö sr	Turun Seudun Hengitysyhdistys ry
Kärkulla Samkommun	Uudenmaan Vammaispalvelusäätiö sr
Laptuote-Säätiö sr	Yritystaito Oy

YHTEYSTIEDOT

Vates-säätiö sr
Oltermannintie 8,
00620 Helsinki
PL 40, 00621 Helsinki

vates-saatio@vates.fi

www.vates.fi
www.valityomarkkinat.fi
www.jobshadowday.fi
www.tyohonvalmentaja.fi
(Vates-säätiön Tuettu työllistyminen -sivu)

Henkilöstö

Sähköpostit muotoa
etunimi.sukunimi@vates.fi

Jaana Pakarinen
Toimitusjohtaja
0400 764 793

Marianne Pentikäinen
Johdon sihteeri
Yleishallinto ja verkkoviestintä
044 743 1929

Tiina Jäppinen
Viestintävastaava
044 546 4987

Anne Kallio
Työllisyysuunnittelija /
Järjestöt työllisyyden
kuntakokeilussa -hanke
044 493 1300

Niina Kilpiäinen
Aluekoordinaattori
044 0396 848

Jukka Lindberg
Kehittämispäällikkö, elinkeinot
040 541 9493

Jonna Lähdemäki
Järjestötyön assistentti,
yleishallinto
044 744 7001

Kaija Ray
Kehittämispäällikkö, osaaminen
0440 724 944

Meeri Riihelä
Asiantuntija, hallinto- ja
digipalvelut
044 773 5708

Ella Rytönen
Toimistoapulainen
044 369 8649

Kati Savela-Vilmari
Viestintäsuunnittelija
044 587 9568

Minna Tarvainen
Aluekoordinaattori
044 421 4645

Ruut Uurtimo
Korkeakouluharjoittelija /
Järjestöt työllisyyden
kuntakokeilussa -hanke
044 772 3779

Lasse Westerinen
Alueyön assistentti
044 493 1271

Pasi Ylipaavaniemi
Talouspäällikkö
044 521 2133

Haluatko **Kyvyt käyttöön** -lehden jatkossakin?

Vahvista tilauksesi!

Tarkistamme tilaajarekisterimme ajantasaisuuden vuosien 2022–23 aikana. Ilmoita meille, että haluat jatkaa tilausta.

Ilmoita myös sähköpostiosoitteesi, jos haluat linkin mahdolliseen uuteen verkkolehteen.

Vastausosoite:

bit.ly/KK-kysely

tai viestinta@vates.fi

Alueellinen sairaus
ei pakottanut
vaihtamaan työtä